

Psihologija v izobraževanju

PV 16, Razredni pouk

Socialna sprejetost

- je opredeljena kot stopnja sprejemanja in zavračanja s strani vrstnikov v določeni skupini

2

Razmislite ...

- Pomislite na svoja osnovnošolska leta. Ali so bili v vašem razredu vsi učenci enako sprejeti s strani sošolcev? Kako se je različna stopnja socialne sprejetosti posameznih učencev kazala v vedenju sošolcev do teh učencev? Kako se je večina vedla do bolj priljubljenih in kako do manj priljubljenih?
- Kaj menite, kaj so bili razlogi za razlike v socialni sprejetosti?
- Ali so imeli na različno stopnjo socialne sprejetosti posameznih učencev vpliv tudi učitelji? Kako?

3

Pomen socialne sprejetosti za učence

- V vsaki socialni skupini obstajajo razlike v socialni sprejetosti med posamezniki.
- Vrstniški odnosi so za otroke in mladostnike osrednjega pomena. Nekaterim učencem šola ravno zaradi težav v vrstniških odnosih ni prijetna izkušnja.

4

Pomen socialne sprejetosti za učence

- Težave v odnosih z vrstniki, ki so kratkoročne narave, učencem lahko predstavljajo pomembne učne izkušnje.
TODA
- Učenci, ki doživljajo resne težave v vrstniških odnosih, predstavljajo rizično skupino za številne probleme v kasnejšem življenju, od namernega izostajanja od pouka, čustvenih motenj (tesnoba, depresivnost), antisocialnega vedenja (zloraba psihoaktivnih substanc, delinkventno vedenje).
- Pogost predsodek: učenci, ki so v razredu manj sprejeti in so lahko viktimizirani, za to kakorkoli sami »krivi«, odgovorni.

5

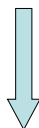
Kako lahko učitelj prepozna socialno sprejetost učencev

- Poznavanje socialne strukture razreda je za učitelja ključnega pomena.

Kako?

- Učenčeva samoocena lastne sprejetosti
- Opazovanje
- Ocene vrstnikov

Nizka zanesljivost in veljavnost

Višja zanesljivost in veljavnost

6

Sociometrična preizkušnja (socius – družba, metrum – merjenje, mera)

Prosim, navedi tri sošolce, s katerimi se najraje družiš.

- 1.
- 2.
- 3.

Zdaj pa navedi tri sošolce, s katerimi se najmanj rad družiš.

- 1.
- 2.
- 3.

POZITIVNI KRITERIJ

Število izbir:
omejeno/neomejeno

NEGATIVNI KRITERIJ

7

Sociometrična preizkušnja

Z njo ugotavljamo:

- sociometrični položaj oziroma socialno sprejetost posameznika v skupini (posameznik je lahko bolj ali manj priljubljen);
- povezanost med posameznimi člani skupine (kdo koga izbira, kako se učenci povezujejo med seboj);
- stopnjo povezanosti (kohezivnosti) celotne skupine.

8

Rezultati sociometrične preizkušnje

- Sociometrika
 - zbirna tabela: prikazuje oddane in prejete izbire posameznika
 - ločeno za pozitivne in negativne izbire
 - označimo vzajemne izbire
- Sociogram
 - grafični prikaz rezultatov sociometrične preizkušnje
 - sestavljen iz koncentričnih krogov: posamezniki z največ izbirami v središču
- Sociometrični položaj učenca/socialna sprejetost

9

Prilagoditve sociometrične preizkušnje

Za predšolske in mlajše šolske otroke:

- lestvica od ☹ do ☺
- sociometrija s slikami

13

Etični vidiki

- Preizkušnja ni anonimna.
- Učencem je potrebno pojasniti namen preizkušnje.
- Zaupnost podatkov
- Negativni kriterij
- Sociometrične kategorije ne predstavljajo opisa lastnosti posameznika.

14

Uporaba negativnega kriterija

- Načeloma ni problematična – le na osnovi celostnih podatkov bomo lahko načrtovali ustrezno pomoč.
- Učencev nikoli ne silimo v navajanje negativnih izbir.
- Uporabimo ga le, kadar smo sposobni med izvedbo preizkušnje v razredu vzdrževati disciplino.

15

Omejitve sociometrične preizkušnje

- Omejenost s kriterijem
- Časovna nestabilnost rezultatov ter odvisnost rezultatov od prehodnih situacij v razredu
- S sociometrično preizkušnjo ne ugotavljamo (nujno) prijateljskih odnosov

16

Kaj je v ozadju socialne (ne)sprejetosti?

- Raziskave korelacijskega tipa: socialna sprejetost – vedenjske značilnosti učencev
- Cilj raziskav: za učence z različnim sociometričnim položajem identificirati specifične primanjkljaje na področju socialnih spretnosti in problematične oblike vedenj.
- Odnos med značilnostmi učencev in njihovim sociometričnim položajem v razredu ni enosmeren – običajno gre za krožne zveze, kar pomeni, da se določene sociometrične pozicije še ojačujejo.

17

Najpogosteje preučevani dejavniki socialne sprejetosti

- Prosocialno in antisocialno vedenje
- Kognitivne sposobnosti
- Anksioznost
- Hiperaktivnost
- Odnos do avtoritet
- Socialna kognicija
- Samopodoba
- Zunanji videz
- Družinsko ter socialnoekonomsko okolje, iz katerega izvirajo učenci

18

Priljubljeni učenci

- Samoojačujoča se pozicija
- Več prosocialnega, zaželenega vedenja
- Novejše raziskave: visoko agresivni dečki so lahko med najbolj priljubljenimi v razredu.
- Imajo velik vpliv na razredno dinamiko.
- V nižjih razredih OŠ se priljubljenost zelo povezuje z učiteljevim sprejemanjem.

19

Zavrjnjeni učenci

- Rizična skupina
 - Kritična življenjska izkušnja
 - Zavrjnjenost je **socialni pojav** in ne osebnotna značilnost teh učencev.
- Najpogostejši dejavniki zavrjnjenosti:
- Nizka stopnja prosocialnega vedenja
 - Visoka stopnja agresivnega/motečega vedenja
 - Visoka stopnja brezbržnega/nezrelega vedenja
 - Visoka stopnja socialne anksioznosti/umika

20

Odnos med agresivnostjo in zavrjnjenostjo

- Ni enoznačen: niso vsi agresivni učenci zavrjnjeni in niso vsi zavrjnjeni agresivni.
- Pomembna so tudi pričakovanja vrstniške skupine: agresivnost je v določenih razredih zaznana kot zaželena lastnost.
- Agresivnost je pri zavrjnjenih učencih bolj posledica impulzivnosti kot pri nezavrjnjenih, ki jo uporabljajo premišljeno za doseganje svojih ciljev.

21

Prezrti učenci

- Po svojih značilnostih še najbolj podobni povprečnim učencem.
- Prezrtost je običajno kratkoročne narave in pogosto izzzveni.
- Za to, da učenec doseže sprejemanje s strani sošolcev, so potrebne drugačne spretnosti, kot za to, da se izogne zavračanju.

22

Pomoč prezrtim učencem?

- Ali je učenec na lastno željo izključen iz interakcije?
- Ali se trudi, da bi se vključil v socialno interakcijo, pa nima učinkovite vedenjske strategije?
- Ali je učenec prepuščen sam sebi?
- Ali kaže vedenjske lastnosti, zaradi katerih ga sošolci ne izbirajo?

23

Kontroverzni učenci

- nehomogena skupina
- njihovo vedenje je kombinacija vedenjskih značilnosti priljubljenih in zavrženih učencev

24

Kaj lahko naredi učitelj?

- oblikovanje skupnih ciljev učencev ter s tem povečanje sodelovanja in zmanjšanje tekmovalnosti
- razvijanje takih socialnih odnosov, ki omogočajo vključevanje
- učenje in modeliranje konstruktivnega reševanja konfliktov
- sociometrično grupiranje
- učenje socialnih spretnosti v razredu
- spodbujanje in organiziranje medsebojne (učne) pomoči med učenci

25

Pomoč zavrženim učencem

Odvisna predvsem od razlogov za zavrženost:

- kontroljivi (npr. agresivnost) → predvsem delo z učencem
- nekontroljivi (npr. zunanji videz, narodnost) → predvsem delo z razredom

Pomoč vedno vključuje:

- zavrženega učenca
- razred
- učitelja

26

Tehnika "Kdo je kdo v razredu"

- Medvrstniško ocenjevanje
- Učitelju je lahko v pomoč pri odkrivanju dejavnikov socialne (ne) sprejetosti) učencev
- Vključuje opise pozitivnih in negativnih vedenjskih in osebnostnih značilnosti posameznika
- Fleksibilna uporaba

27
